

Република Србија
ВРХОВНИ КАСАЦИОНИ СУД
Рев 5847/2020
10.11.2021. године
Београд

У ИМЕ НАРОДА

Врховни касациони суд у већу састављеном од судија: Јасминке Станојевић, председника већа, Споменке Зарић и Бисерке Живановић, чланова већа, у парници тужиле АА из ..., чији је пуномоћник Никола Косановић, адвокат из ..., против тужене Републике Србије, Министарства правде, коју заступа Државно правобранилаштво, Одељење у Зрењанину, ради накнаде нематеријалне штете – рехабилитационог обештећења, одлучујући о ревизији тужиле изјављеној против пресуде Апелационог суда у Новом Саду Гж 1587/20 од 20.08.2020. године, у седници одржаној 10.11.2021. године, донео је

ПРЕСУДУ

ОДБИЈА СЕ, као неоснована, ревизија тужиле изјављена против пресуде Апелационог суда у Новом Саду Гж 1587/20 од 20.08.2020. године.

Образложење

Пресудом Основног суда у Зрењанину П 3206/18 од 18.02.2020. године, ставом првим, делимично је усвојен тужбени захтев и обавезана тужена да тужилци на име накнаде нематеријалне штете (рехабилитационог обештећења), исплати укупан износ од 1.000.000,00 динара и то за: претрпљене душевне болове због одрастања без очевог старања износ од 500.000,00 динара, за претрпљене душевне болове због смрти оца износ од 500.000,00 динара, све са законском затезном каматом почев од 18.02.2020. године до исплате, као и да јој накнади трошкове поступка у износу од 92.625,00 динара са законском затезном каматом почев од извршности пресуде до исплате. Ставом другим изреке, одбијен је тужбени захтев тужилце за укупан износ од 6.325.000,00 динара и то преко досуђеног износа од 500.000,00 динара на име накнаде нематеријалне штете за претрпљене душевне болове због одрастања без очевог старања до траженог износа од 6.325.000,00 динара, дакле за износ од 5.825.000,00 динара и преко досуђеног износа од 500.000,00 динара, за претрпљене душевне болове због смрти оца, а до траженог износа од 1.000.000,00 динара, дакле за износ од 500.000,00 динара све са законском затезном каматом почев од дана пресуђења до исплате, као неоснован.

Пресудом Апелационог суда у Новом Саду Гж 1587/20 од 20.08.2020. године, ставом првим изреке, жалбе парничних странака су одбијене и првостепена пресуда је

потврђена. Ставом другим изреке, одбијен је захтев парничних странака за накнаду трошкова жалбеног поступка.

Против правноснажне пресуде донете у другом степену у делу којим је потврђена првостепена пресуда у одбијајућем делу, тужилца је благовремено изјавила ревизију због битне повреде одредаба парничног поступка и погрешне примене материјалног права.

Испитујући правилност побијане пресуде у смислу одредбе члана 408. Закона о парничном поступку („Службени гласник РС“, бр. 72/11 и 55/14), Врховни касациони суд је утврдио да ревизија није основана.

У поступку доношења побијане пресуде нема битне повреде из члана 374. став 2. тачка 2. ЗПП, на коју суд пази по службеној дужности. Неосновани су наводи ревизије да је у другостепеном поступку учињена битна повреда одредаба парничног поступка из члана 374. став 1. у вези чланова 232, 386. став 1. и 396. став 1. ЗПП, јер је другостепени суд имао у виду све околности конкретног случаја и чињенично стање које је утврђено у поступку пред првостепеним судом. Другостепени суд је сходно члану 8. ЗПП, на основу савесне и брижљиве оцене сваког доказа засебно, свих доказа као целине и на основу резултата целокупног поступка, по свом уверењу, навео чињенице које је узео као доказане, у складу са којима је и одмерио висину новчаног износа на име накнаде штете по слободној оцени, правилно и потпуно испитујући првостепену пресуду у делу који је побијан жалбом, оцењујући при томе све битне жалбене наводе и наводећи прецизне разлоге за своју одлуку.

Према утврђеном чињеничном стању тужилца је рођена ...1944. године у ..., од оца ББ и мајке ВВ, рођене ББ рођен је у ..., ...1912. године и био је у браку са ВВ, мајком тужилце. Решењем Општинског суда у Бечеју Р 250/63 од 21.12.1963. године отац тужилце је проглашен умрлим са даном ...1946. године. Живео је у ... све до ослобођења у октобру 1944. године, а неколико дана након ослобођења је нестао и никада више није виђен, одведен је од куће од стране новоуспостављене власти. Његова породица је накнадно сазнала да је стрељан, али није знала где је сахрањен. Отац тужилце је лишен слободе и живота без судске или административне одлуке, име му је евидентирано у списку ратних злочинаца ликвидираних по ослобођењу у Старом Бечеју, а тај списак је сачинио Архив Војводине. Тужилца је од момента лишења слободе и одвођења свог оца живела са мајком која је ишла у надницу и на тај начин издржавала породицу. Имала је 8 месеци и била је у узрасту одојчета када је њен отац лишен живота. У том периоду деца немају израђен појам о смрти, али одрастањем постепено схватају одлазак умрле особе. Како је расла почела је да осећа тугу, стрепњу, немир и патњу, због патње мајке и осталих чланова породице, а када је доспела до узраста од 7-8 година смрт оца је прихватила као коначну и неповратну чињеницу и тада се већ јавља туговање за изгубљеним оцем. Трпела је душевни бол који дете трпи због губитка родитеља у јаком интензитету јер је лишена пажње тог родитеља, као и љубави, а који губитак је за последицу имао ремећење психо-социјалног породичног амбијента уз осујећење материјалне и опште сигурности и заштите. Тужилца је често била гладна, лоше или никако одевена и није могла да настави школовање које је желела, због велике немаштине. Душевни болови због одрастања без очевог старања у средњем интензитету постојали су до пунолетства и до осамостаљивања, али претрпљена душевна бол није имала за последицу ремећење психичког, нити телесног здравља тужилце. Тужилца и сада повремено доживљава атаке душевне патње због

смрти оца, коју сматра неправичном. Решењем Вишег суда у Зрењанину Рех 78/16 од 06.07.2017. године, потврђеним решењем Апелационог суда у Новом Саду Рехж 198/17 од 07.12.2017. године, усвојен је захтев за рехабилитацију сада покојног ББ, оца тужиле, рођеног у ..., ...1912. године, који је лишен живота новембра 1944. године, утврђено да је извршена повреда права на слободу и права на живот истог, те да су без дејства правне последице ових повреда. Тужилца се 26.04.2018. године обраћала Комисији за рехабилитационо обештећење Министарства правде РС са захтевом за рехабилитационо обештећење, а дописом Министарства од 19.07.2017. године понуђено је закључење споразума о рехабилитационом обештећењу којом би тужена исплатила тужилци укупан износ од 402.650,00 динара на име рехабилитационог обештећења и то на име накнаде нематеријалне штете за душевне болове које је трпела због лишења слободе свог покојног оца износ од 2.650,00 динара и на име накнаде нематеријалне штете за душевне болове које је трпела због лишења живота свог оца у износу од 400.000,00 динара. Тужилца предложени споразум није прихватила, сматрајући понуђене износе неадекватним. Тужбу је поднела 28.11.2018. године.

Полазећи од овако утврђеног чињеничног стања, нижестепени судови су делимично усвојили тужбени захтев за рехабилитационо обештећење у виду накнаде нематеријалне штете за душевне болове због одрастања без очевог старања у износу од 500.000,00 динара и за претрпљене душевне болове због смрти оца износ од 500.000,00 динара у смислу члана 21. став 2. и 26. Закона о рехабилитацији, док је за више потраживани износ на име накнаде штете одбијен тужбени захтев тужилце као неоснован.

По оцени Врховног касационог суда, нижестепени судови правилном применом материјалног права из члана 26. став 4. у вези члана 21. став 2. Закона о рехабилитацији („Службени гласник РС“, бр. 92/11), налазе да тужилца има право на накнаду нематеријалне штете за претрпљене душевне болове због одрастања без очевог старања и претрпљене душевне болове због смрти оца у складу са законом којим се уређују облигациони односи, правилно налазећи да се ради о јединственом виду рехабилитационог обештећења и да се висина штете има одмерити применом члана 200. Закона о облигационим односима.

Врховни касациони суд закључује да су неосновани ревизијски наводи тужилце о погрешној примени материјалног права код одређивања висине правичне новчане накнаде тражене нематеријалне штете.

Тужилца је имала 8 месеци у време одвођења и нестанка њеног оца и била је у узрасту одојчета када је њен отац лишен живота. У том периоду као одојче није имала изграђен појам о смрти, али је свакако расла без очеве љубави и пажње. Накнадно је смрт оца прихватила као коначну и неповратну чињеницу у ком тренутку се код ње јавља туговање за изгубљеним оцем и појава душевних болова због његове смрти.

Узимајући у обзир све наведене чињенице, као и циљ коме накнада нематеријалне штете служи (члан 200. став 2. Закона о облигационим односима), износи досуђени побијаном одлуком за претрпљене душевне болове као јединствени вид штете, правилно су и адекватно одмерени, јер и по налажењу Врховног касационог суда, представљају правичну накнаду тражених видова нематеријалне штете. Наиме, правична накнада нематеријалне штете, као облик отклањања штетних последица, с обзиром да реституција по природи ствари није могућа, састоји се у исплати суме новца, као сатисфакцији за претрпљену нематеријалну штету, да би се код оштећеног

успоставила психичка и емотивна равнотежа која је постојала пре штетног догађаја, у мери у којој је то могуће, а за претрпљене патње и душевне болове које је трпео. При том, правична новчана накнада не сме бити циљ, већ мора бити средство за ублажавање претрпљене нематеријалне штете, а не сме погодвати ни тежњама које нису спојиве са њеном природом и сврхом, у смислу подстицања лукративних мотива или комерцијализације личних добара.

Имајући ово у виду, Врховни касациони суд закључује да су нижестепени судови правилно ценили све релевантне, утврђене чињенице, које утичу на одмеравање висине накнаде штете, сходно члану 200. став 2. Закона о облигационим односима, узимајући у обзир старост тужиље у време нестанка и смрти оца, интензитет и дужину трајања душевних болова и време протекло од настанка узрока који је довео до оваквих последица и време протекло од престанка душевних болова, па основано налази да правична новчана накнада тужиљи на име траженог рехабилитационог обештећења износи 1.000.000,00 динара.

Преко досуђеног износа на име накнаде овог вида нематеријалне штете, тужбени захтев је неоснован, јер досуђивање у већем износу не би одговарало значају повређеног добра и циљу коме накнада служи, што је значајно код одређивања висине накнаде нематеријалне штете, на основу члана 200. став 2. ЗОО, а што и ревизију тужиље чини неоснованом. Због тога су неосновани и ревизијски наводи да досуђена накнада није адекватна броју дана у којима је тужиља трпела душевне болове, односно да је износ по једном дану пренизак, а ово стога што се нематеријална штета за претрпљене душевне болове по основу права на рехабилитационо обештећење не досуђује по данима трајања душевних болова, односно не одређује накнада по једном дану, већ се сходно свим утврђеним релевантним чињеницама и околностима конкретног случаја, узимајући у обзир интензитет и трајање душевних болова и водећи рачуна о значају повређеног добра, досуђује јединствена накнада, која је у овом случају правилно одмерена.

На основу изнетог, применом члана 416. став 1. ЗПП, одлучено је као у изреци.

**Председник већа - судија
Јасминка Станојевић, с.р.**

**За тачност отправка
Управитељ писарнице
Марина Антонић**